2022-1-L

Causa 2022-1-L

(Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família)

Núm. de registre 418-2022. Recurs directe d'inconstitucionalitat

Sentència del 20 de desembre del 2022

BOPA núm. 151, del 28 de desembre del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit de recurs directe d'inconstitucionalitat 2022-1-L, formulat per la representació processal dels consellers generals, Srs. Pere López Agràs, Jordi Font Mariné, Joaquim Miró Castillo, Roger Padreny Carmona, Judith Salazar Álvarez, Carles Sànchez Rodríguez i Susanna Vela Palomares, contra la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família, aprovada pel Consell General i publicada al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, el 17 d'agost del 2022, mitjançant el qual se sol·licita a aquest Tribunal que declari la inconstitucionalitat dels articles 77, 90, 91, 92 i 245, així com de la disposició transitòria quarta, per tal com es vulnerarien els articles 6, 11, 13, 14 i 39 de la Constitució, i, per conseqüent, que declari la seva nul·litat radical, i que disposi la seva supressió del text legal, amb l'eliminació de tots els efectes que poguessin haver produït durant la seva vigència;

Vista la Constitució, i especialment els articles 6, 11, 13, 14 i 39;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, i especialment el títol IV, capítols primer i segon;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 12 d'octubre del 2022 que va admetre a tràmit el recurs directe d'inconstitucionalitat 2022-1-L;

Vist l'escrit de contestació del Ministeri Fiscal, registrat al Tribunal Constitucional el 28 d'octubre del 2022;

Vist l'escrit de contestació de la síndica general, registrat al Tribunal Constitucional el 2 de novembre del 2022;

Vistes les conclusions de les parts registrades al Tribunal Constitucional dins el termini atorgat;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Dominique Rousseau;

I. Pel que fa a l'admissibilitat formal del recurs directe d'inconstitucionalitat

1. Arguments del Ministeri Fiscal

- Segons el parer del Ministeri Fiscal, si bé el recurs va ser presentat pel nombre de consellers generals establert a l'article 99 de la Constitució, aquests impugnen els articles 90, 92 i 245, així com la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022, quan sis d'entre ells van votar a favor d'aquests preceptes.

- El Ministeri Fiscal admet l'admissibilitat del recurs respecte de la impugnació dels articles 77 i 91 de la Llei 30/2022, ja que sis dels set recurrents hi van votar en contra -una de les conselleres generals signants no va votar. No obstant això, contràriament a l'opinió dels consellers generals recurrents considera que els articles 90, 92 i 245, així com la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022 no tenen cap vinculació amb els articles 77 i 91 d'aquesta mateixa Llei.

- Per donar suport a aquesta al·legació el Ministeri Fiscal cita la sentència del 19 d'abril del 2021, recaiguda en la causa 2021-2-L, en què aquest Tribunal va declarar la inadmissibilitat a tràmit d'un recurs directe plantejat per sis consellers generals, perquè dos d'entre ells haurien votat a favor de la llei que impugnaven.

- Per tant, atès que sis dels consellers generals van votar a favor dels articles 90, 92 i 245, així com de la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022, el seu recurs respecte d'aquestes disposicions ha de ser declarat inadmissible a tràmit.

2. Arguments dels consellers generals recurrents

- Els consellers generals recurrents reiteren en el seu escrit de conclusions que van demanar una votació separada dels articles 77 i 91 de la Llei 30/2022, amb la consegüent repercussió en altres articles relacionats que no poden quedar tal com estan redactats si es declara la seva inconstitucionalitat.

- També posen en relleu que el Consell General, en la seva contesta, tot i ser la institució directament concernida, no objecta res en la seva legitimació per interposar aquest recurs.

- Per aquests motius, consideren que tenen la legitimació activa necessària per al·legar les inconstitucionalitats plantejades.

3. Fonaments jurídics sobre l'admissibilitat del recurs directe d'inconstitucionalitat

- En primer lloc, cal manifestar que la referència efectuada pel Ministeri Fiscal en relació amb la sentència del 19 d'abril del 2021, recaiguda en la causa 2021-2-L, no és transposable a aquest supòsit.

- Efectivament, en aquella causa dos dels sis consellers generals no només van votar a favor de la llei que s'impugnava en inconstitucionalitat, sinó que, a més, havien manifestat públicament que no

veien cap greuge d'inconstitucionalitat contra aquella llei; per consegüent, el Tribunal Constitucional va considerar que aquells dos consellers generals havien cedit o prestat la seva signatura amb la finalitat de permetre als seus companys d'assolir el quòrum necessari per poder plantejar el recurs d'inconstitucionalitat, qualificat en aquest cas "*d'impugnació de complaença*".

- En la causa que ara ens ocupa, no es tracta de cap "*impugnació de complaença*" en la mesura en què, en el decurs dels debats i de les votacions, els consellers generals recurrents van afirmar de manera clara la inconstitucionalitat del fet d'anomenar de diferent manera el matrimoni en funció de la seva forma de celebració, civil o canònica.

- Els motius d'inconstitucionalitat plantejats pels consellers generals recurrents contra els articles 77 i 91 de la Llei 30/2022 son les vulneracions que afectarien als drets reconeguts als articles 6, 11 i 14 de la Constitució.

- Els articles 90, 92 i 245, així com la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022 es veurien afectats pels mateixos motius, com ho reconeix el Ministeri Fiscal, quan escriu que l'al·legació de discriminació pot ser la mateixa per a tots aquests articles.

- Per consegüent, no és irraonable, ni il·lògic, ni absurd considerar que allò que constitueix el vincle entre tots els preceptes impugnats és el fet que tots ells comportarien les mateixes inconstitucionalitats.

- Així doncs, cal concloure que aquest recurs directe d'inconstitucionalitat contra el conjunt dels preceptes esmentats és admissible a tràmit, com ja es va declarar en l'aute del 12 d'octubre del 2022.

II. Pel que fa a les normes de referència

El Tribunal Constitucional fonamentarà la seva decisió en les disposicions constitucionals següents:

L'article 6 de la Constitució

"*1. Totes les persones són iguals davant la llei. Ningú no pot ésser discriminat per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra condició personal o social.*

2. Els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives".

L'article 11 de la Constitució

"*1. La Constitució garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte, i ningú no pot ésser obligat a declarar o a manifestar-se sobre la seva ideologia, religió o creences.*

2. La llibertat de manifestar la pròpia religió o les pròpies creences és sotmesa únicament a les limitacions establertes per la llei que siguin necessàries per protegir la seguretat, l'ordre, la salut o la moral públiques o els drets i les llibertats fonamentals de les altres persones.

3. La Constitució garanteix a l'Església Catòlica l'exercici lliure i públic de les seves activitats i el manteniment de les relacions de col·laboració especial amb l'Estat d'acord amb la tradició andorrana. La Constitució reconeix a les entitats de l'Església Catòlica que tenen personalitat jurídica d'acord amb les seves pròpies normes la plena capacitat jurídica dins de l'àmbit de l'ordenament general andorrà".

L'article 14 de la Constitució

"*Es garanteix el dret a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge. Tothom té dret a ésser protegit per les lleis contra les intromissions il·legítimes en la seva vida privada i familiar*".

III. Pel que fa a l'article 77 de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família

L'article 77 de la Llei 30/2022 reconeix dues formes de matrimoni, el casament civil i el matrimoni canònic i estableix que el matrimoni celebrat sota la forma de casament civil té els mateixos requisits i efectes quan ambdós contraents son persones del mateix o de diferent sexe.

1. Argumentació dels consellers generals recurrents

- Els consellers generals recurrents consideren que la denominació diferent de dues formes de matrimoni vulnera, en primer lloc, el principi d'igualtat i el respecte dels drets adquirits, en la mesura en què la Llei del matrimoni del 30 de juny de 1995 utilitzava la denominació "*matrimoni civil*"; així doncs, o bé els cònjuges casats en el marc de la Llei de 1995 perden els seus drets adquirits amb la denominació de "*matrimoni civil*" i el seu matrimoni s'anomenarà a partir d'ara "*casament civil*", o bé poden guardar el dret de ser un "*matrimoni civil*", però aquells que es casin civilment a partir del "*17 de gener del 2023*" (sic) hauran d'anomenar la seva unió "*casament civil*". En ambdós casos hi ha una discriminació contrària al principi d'igualtat establert per la Constitució.

- Segons el parer dels consellers generals recurrents, pel fet d'anomenar "*casament civil*" a la unió resultant d'una cerimònia civil i "*matrimoni canònic*" a la unió resultant d'una cerimònia religiosa, el legislador mostra al públic que si bé els contraents del "*casament civil*" poden ser de qualsevol religió, els contraents del "*matrimoni canònic*" son necessàriament catòlics, malgrat que el règim jurídic de la unió sigui el mateix; ara bé, la Constitució, en els seus articles 6 i 11, prohibeix les discriminacions per motius religiosos i disposa que ningú pot ser obligat a declarar o a manifestar la seva creença; per tant, ja que "*casament civil*" i "*matrimoni canònic*" designen una mateixa situació jurídica, el fonament de la denominació "*matrimoni canònic*" és la religió catòlica dels cònjuges que es posa d'aquesta manera en evidència mitjançant aquesta denominació; per consegüent, la utilització de dos termes diferents per designar una mateixa situació jurídica és discriminatòria i comporta la vulneració del dret a la vida privada.

2. Argumentació de la síndica general

- Segons el parer de la síndica general, la terminologia de les formes del matrimoni no és un dret legal protegit per la Constitució, de manera que el canvi de denominació del "*matrimoni civil*"

-denominació establerta en la Llei de 1995- en "*casament civil*" -denominació triada per la Llei 30/2022- és un simple canvi tècnic que no infringeix cap principi constitucional.

- Considera igualment que aquest canvi de denominació no és discriminatori i no interfereix en la intimitat de les persones, d'una banda perquè, sigui quina sigui la denominació, el règim jurídic del matrimoni és el mateix, i, d'altra banda, perquè l'article 77 de la Llei 30/2022, no obliga a les persones a declarar la seva religió i perquè les persones son lliures de triar la forma del "*matrimoni canònic*" o del "*casament civil*", tot i que reconeix que l'opció del "*matrimoni canònic*" pressuposa que els contraents reuneixen certes condicions pròpies a la fe catòlica com el baptisme, i que el "*casament civil*" pot significar que els contraents no volen ser qualificats com a catòlics.

- Per tant, conclou que pel fet de triar una o altra forma de matrimoni, les persones manifesten lliurement i voluntàriament la seva pròpia religió i no hi ha cap discriminació ni vulneració de l'article 11.1 de la Constitució que estableix que ningú no pot ser obligat a declarar o a manifestar-se sobre la seva ideologia, religió o creences.

- Considera, doncs, que l'article 77 de la Llei 30/2022 no vulnera cap disposició constitucional.

3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Segons el parer del Ministeri Fiscal, els termes diversos per designar el matrimoni no tenen efectes discriminatoris, ja que el règim jurídic és el mateix, de manera que la forma de "*casament civil*" no obté cap tractament menys favorable que la forma del "*matrimoni canònic*".

- Addueix que l'article 77 esmentat no obliga els contraents a manifestar la seva religió o les seves creences, ja que poden triar una o altra de les formes del matrimoni en funció de les seves conviccions, sense que aquesta opció pugui ser objecte d'una discriminació, ja que els creients catòlics poden casar-se per la via civil i els catòlics no practicants per la via canònica.

- Per tant, conclou que l'article 77 de la Llei 30/2022 no porta perjudici a cap disposició constitucional.

4. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

- D'aquest intercanvi contradictori entre les parts se'n desprèn que el legislador pot reconèixer dues formes de matrimoni segons que resulti d'una cerimònia civil o d'una cerimònia religiosa; també pot decidir, conformement amb l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Santa Seu, que el matrimoni resultant d'una cerimònia religiosa produeixi els seus efectes civils des de la seva celebració i la seva inscripció al Registre Civil; tanmateix, les disposicions impugnades preveuen que si bé aquestes dues formes de matrimoni tenen els mateixos efectes jurídics respecte de la legislació civil, tenen denominacions diferents, "*casament civil*" pel matrimoni resultant de la cerimònia civil i "*matrimoni canònic*" pel matrimoni resultant de la cerimònia religiosa.

- D'aquesta diferència de terminologia se'n deriva que la forma del "*casament civil*" revesteix totes les formes d'unió matrimonial siguin quines siguin les religions, les creences, les opinions o el sexe dels contraents, però, per contra, l'adjectiu "*canònic*" implica, per definició, necessàriament i solament les unions entre els contraents catòlics; efectivament, com ho reconeix la síndica general, l'opció del matrimoni canònic pressuposa que els contraents reuneixin certes condicions pròpies a la

fe catòlica, com el baptisme, condicions que no son necessàries pel casament civil; a més, aquesta diferència serà pública i visible, atès que el Registre Civil indicarà si la unió s'ha realitzat en forma de "*casament civil*" o de "*matrimoni canònic*" i posarà en evidència les creences religioses dels cònjuges casats en forma de "*matrimoni canònic*"; així com ho destaca el Ministeri Fiscal, l'opció entre una i altra forma de matrimoni es fa en funció de les conviccions dels contraents; aquesta tria no és lliure i voluntària, per exemple, un catòlic homosexual o una persona no batejada no pot triar una o altra forma de matrimoni, sinó que haurà d'optar pel "*casament civil*"; per tant, tret que es vulneri l'article 6 de la Constitució, que estableix que ningú no pot ser discriminat per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra condició personal o social, així com l'article 11 de la Constitució, que estableix que la Constitució garanteix la llibertat ideològica, religiosa i de culte, i ningú no pot ser obligat a declarar o a manifestar-se sobre la seva ideologia, religió o creences, l'article impugnat no pot donar a una mateixa situació jurídica -la unió matrimonial- noms diferents que fan aparèixer públicament la convicció religiosa dels contraents.

- Per consegüent, l'article 77 de la Llei 30/2022 pel fet de reservar a les unions matrimonials catòliques la denominació de "*matrimoni canònic*" i a totes les altres "*casament civil*" ha establert una discriminació pública per raó de conviccions religioses contrària als articles 6, 11 i 14 de la Constitució.

IV. Pel que fa a l'article 90 de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família

Aquest article disposa que "*Les persones que volen contreure matrimoni canònic han d'acreditar prèviament davant de l'autoritat eclesiàstica competent per celebrar el matrimoni, mitjançant els documents oportuns, la seva edat, el seu estat civil i l'absència d'impediments per a la validesa civil del matrimoni*".

1. Argumentació dels consellers generals recurrents

Segons el parer dels consellers generals recurrents, aquest article estableix una diferència entre les condicions exigides pel matrimoni canònic i aquelles exigides pel casament civil (el consentiment -article 80-; l'edat -article 81-; l'aptitud per prestar el consentiment matrimonial -article 82-; el vincle previ -article 83-; i, el parentiu -article 84) i, subordina la producció dels efectes jurídics del matrimoni canònic a aquestes exigències; aquestes diferències creen una discriminació per motius religiosos, ja que les condicions no son les mateixes pels casaments civils no catòlics; per tant, aquest article vulnera el principi d'igualtat i de no discriminació fonamentada en la religió.

2. Argumentació de la síndica general

- La síndica general exposa que la redacció actual de l'article 90 de la Llei 30/2022 relatiu a les condicions del matrimoni canònic és sens dubte més genèric que els articles 80 a 86 relatius a les condicions del casament civil que precisen aquestes condicions.

- No obstant això, considera que l'article 90 esmentat no crea cap discriminació, en la mesura en què les condicions per celebrar el matrimoni canònic son equivalents a aquelles enunciades als articles 80 i següents pel casament civil.

- Per tant, l'article 90 de la Llei 30/2022 està en perfecta coherència amb la Constitució.

3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal al·lega que l'article 90 de la Llei 30/2022 no crea cap discriminació, perquè preveu que per produir els seus efectes el matrimoni canònic ha de respectar les condicions mínimes exigides per a la conclusió d'un casament civil.

- El fet que el matrimoni canònic sigui una institució subjecta a dret canònic explica la presència d'aquest article que no atorga cap tracte de favor al matrimoni canònic.

- Per consegüent, l'article 90 de la Llei 30/2022 no vulnera l'article 6 de la Constitució.

4. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

- Les disposicions de l'article 90 de la Llei 30/2022 enuncien les condicions que les persones han de reunir per poder contreure matrimoni canònic, fent-se esment de l'edat, de l'estat civil i de l'absència d'impediments per a la validesa civil del matrimoni canònic.

- Els impediments per a la validesa d'un casament civil enunciats en els articles 80 a 84 de la secció tercera de la Llei 30/2022 son la interdicció del matrimoni sense consentiment matrimonial, sense l'aptitud per prestar consentiment, la interdicció del matrimoni pels menors de 18 anys, l'existència d'un vincle previ no dissolt, l'existència de parentiu en línia recta per consanguinitat o per adopció, en línia col·lateral per consanguinitat fins al tercer grau, i entre els adoptats amb els germans adoptius.

- De l'article 90 es desprèn que les condicions exigides pel matrimoni canònic no son totalment equivalents a aquelles exigides pel casament civil, atès que ha calgut el redactat concret d'aquest per a aquest propòsit.

- Aquesta diferència rau en el fet que el matrimoni canònic és una institució subjecta al dret canònic i deriva del reconeixement per part de l'apartat 3 de l'article 11 de la Constitució de la situació particular de l'Església Catòlica en l'ordenament jurídic andorrà.

- Cal concloure, doncs, que l'article 90 de la Llei 30/2022 no és contrari a l'article 11.3 de la Constitució anteriorment esmentat.

V. Pel que fa als articles 91 i 92 de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família

L'article 91 de la Llei 30/2022 disposa que el matrimoni canònic produeix plens efectes civils des que se celebra; i que es regeix per les disposicions del títol II d'aquesta Llei, llevat dels articles 129 i 130, relatius a les causes de nul·litat i a la convalidació del casament nul.

L'article 92 següent estableix que les sentències o altres resolucions canòniques fermes i definitives relatives a la dissolució o nul·litat del vincle matrimonial tenen plena eficàcia civil, d'acord amb

l'ordenament jurídic del Principat d'Andorra, sense necessitat de tramitar un procediment d'exequàtur.

1. Argumentació dels consellers generals recurrents

Els consellers generals recurrents al·leguen que d'aquests dos articles se'n deriva que les causes de nul·litat, de dissolució i de validació no son exactament les mateixes, ja que els articles 129 i 130 de la mateixa Llei no s'apliquen al matrimoni canònic; per exemple, la impotència sexual, o el matrimoni amb una persona ordenada sacerdotalment o vinculada per vots de castedat, son causes de nul·litat del matrimoni canònic, però no del matrimoni civil; ara bé, conformement a l'article 92, les resolucions fermes de les autoritats canòniques s'apliquen automàticament, sense necessitat d'exequàtur en l'ordenament civil; se'n deriva una asimetria jurídica i jurisdiccional, ja que els tribunals civils no poden declarar nuls, en l'esfera civil, els matrimonis canònics, tot i la reunió de les condicions de nul·litat establertes en l'ordenament civil, malgrat que les nul·litats canòniques produeixen efectes de manera automàtica (i sense necessitat d'exequàtur) en l'ordenament civil, sense que les condicions pròpies de l'ordenament civil siguin verificades; aquesta asimetria és, doncs, segons el seu parer, constitutiva d'una inconstitucionalitat, en la mesura en què es fonamenta en motius religiosos i que una discriminació per raó de religió està prohibida constitucionalment.

2. Argumentació de la síndica general

- La síndica general considera que els articles 91 i 92 de la Llei 30/2022 no efectuen cap discriminació i no vulneren cap disposició constitucional per les mateixes raons exposades en l'apartat anterior dedicat a l'article 77.

- Afegeix que l'aplicació del règim canònic de la nul·litat deriva de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Santa Seu; reconeix un tractament asimètric entre les jurisdiccions civils i les canòniques, ja que la jurisdicció civil no pot aplicar els articles 129 i 130 de la Llei 30/2022 respecte de les qüestions relatives a la nul·litat d'un matrimoni canònic i que les resolucions canòniques no necessiten d'un procediment d'exequàtur per ser validades civilment, però recorda que l'absència d'aquest procediment és la conseqüència de l'Acord esmentat, el qual té un fonament legal.

- Per consegüent, considera que els articles 91 i 92 de la Llei 30/2022 no son contràries a la situació particular reconeguda a l'Església Catòlica en l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Santa Seu.

3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Segons el parer del Ministeri Fiscal, el matrimoni canònic és una institució que neix i es crea mitjançant el dret canònic davant d'una autoritat eclesiàstica.

- A partir d'aquí, considera que si als tribunals civils els correspon pronunciar-se sobre els efectes del matrimoni canònic en l'ordre civil, no els hi correspon pronunciar-se sobre el naixement o el final de la institució, ja que aquests corresponen a l'ordre canònic i a les autoritats eclesiàstiques.

- L'exclusió de la competència dels tribunals civils per decidir sobre la nul·litat d'un matrimoni canònic és per tant raonable i obeeix a criteris de competència.

- En aquest mateix sentit, considera lògic que les resolucions eclesiàstiques fermes relatives a la nul·litat d'un matrimoni canònic siguin automàticament reconegudes civilment, en la mesura en què és l'ordenament canònic que decideix sobre aquesta nul·litat i que seria incongruent mantenir els efectes civils d'un matrimoni canònic declarat nul per part dels tribunals eclesiàstics.

- Per tant, el Ministeri Fiscal conclou que els articles 91 i 92 de la Llei 30/2022 no suposen cap discriminació, ni cap vulneració de la Constitució.

4. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

- Les disposicions impugnades de l'article 91 preveuen que les causes de nul·litat i de validació dels "*casaments civils*" i dels "*matrimonis canònics*" estan regulades pels mateixos articles del títol II de la Llei 30/2022, tret dels articles 129 i 130 que no son aplicables als "*matrimonis canònics*"; i, les disposicions de l'article 92 estableixen que les resolucions de les autoritats eclesiàstiques relatives a la dissolució o a la nul·litat dels "*matrimonis canònics*" no necessiten un exequàtur per tenir un ple efecte jurídic en l'ordenament jurídic andorrà; es desprèn de la Llei 30/2022 i de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Santa Seu, que els matrimonis resultant d'una cerimònia civil o resultant d'una cerimònia canònica son igualment inscrits al Registre Civil i produeixen els mateixos efectes jurídics en l'ordenament civil andorrà; quan es decideix que les normes civils de nul·litat i de validació s'apliquen al "*casament civil*" però no al "*matrimoni canònic*", la Llei estableix una diferència fonamentada en la naturalesa religiosa del "*matrimoni canònic*", ja que les causes de nul·litat i de validació del "*matrimoni canònic*" estan establertes per les normes del dret canònic; aquesta diferència de tractament és reconeguda tant per la síndica general, com pel Ministeri Fiscal, el qual considera que el "*matrimoni canònic*" és una institució que neix i que es crea mitjançant el dret canònic i davant una autoritat eclesiàstica; cosa que implica necessàriament reconèixer una diferència de tractament jurídic entre la forma del "*casament civil*" i la del "*matrimoni canònic*".

- A més, les disposicions de l'article 92 esmentat estableixen que els tribunals civils andorrans hauran de considerar vàlides les resolucions definitives de les autoritats eclesiàstiques relatives a la dissolució i a la nul·litat dels vincles matrimonials i incorporar-les en l'ordenament jurídic andorrà; d'una banda, aquestes disposicions tenen per efecte reduir la competència dels tribunals civils andorrans que hauran d'enregistrar automàticament aquestes resolucions definitives eclesiàstiques sense haver de pronunciar-se si, en termes de dret civil andorrà, les condicions de dissolució i de nul·litat del vincle matrimonial estan reunides; d'altra banda, fan produir directament els efectes en l'ordre civil andorrà de les resolucions definitives i fermes dels tribunals eclesiàstics; aquesta diferència de tractament, qualificat per la síndica general de tractament asimètric entre tribunals civils andorrans, que no poden pronunciar-se sobre la dissolució o la nul·litat del vincle matrimonial decidit pels tribunals eclesiàstics i aquests darrers tribunals, les decisions fermes dels quals s'imposen directament en l'ordenament civil andorrà "*pot sorprendre*", com manifesta la síndica general en les seves al·legacions, en la mesura en què l'article 91 efectua "*un desistiment explícit*" a favor del dret canònic i en què l'article 92 reconeix una aplicació automàtica de les decisions fermes de les autoritats eclesiàstiques en l'ordenament civil andorrà; aquest desistiment i aquest reconeixement son la transposició en la llei civil andorrana de l'article X de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Santa Seu, el qual preveu en el seu apartat primer, que "*Els esposos, a tenor de les disposicions del Dret Canònic, podran acudir als Tribunals Eclesiàstics per sol·licitar la declaració de nul·litat o podran demanar la dispensa pontifícia sobre matrimoni rat i no consumat*", i, en el seu apartat segon, que "*A petició de qualsevol de les parts, formulada davant de la jurisdicció civil andorrana, aquestes resolucions tindran plena eficàcia en l'ordre civil*"; aquest Acord implementa l'apartat tercer de l'article 11 de la Constitució que estableix que "*La Constitució garanteix a l'Església Catòlica l'exercici lliure i*

públic de les seves activitats i el manteniment de les relacions de col·laboració especial amb l'Estat d'acord amb la tradició andorrana. La Constitució reconeix a les entitats de l'Església Catòlica que tenen personalitat jurídica d'acord amb les seves pròpies normes la plena capacitat jurídica dins de l'àmbit de l'ordenament general andorrà".

- Per consegüent, els articles 91 i 92 de la Llei 30/2022 no son contraris a l'article 11.3 de la Constitució que reconeix una situació particular a l'Església Catòlica.

VI. Pel que fa a l'article 245.1 d) de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família

L'article 245.1 regula la competència dels tribunals andorrans en matèria de nul·litat, de separació i de divorci dels cònjuges en diversos supòsits determinats, tret de l'apartat d) que només atribueix la competència dels tribunals andorrans per pronunciar únicament la separació i el divorci dels cònjuges units per matrimoni canònic.

1. Argumentació dels consellers generals recurrents

Segons el parer dels consellers generals recurrents, aquest article estableix una nova desigualtat de tractament jurisdiccional de les dues formes de matrimoni, ja que els tribunals andorrans no seran competents per decidir sobre la nul·litat d'un matrimoni canònic; ara bé, el principi d'igualtat de tractament imposa que els tribunals siguin competents per pronunciar-se sobre la nul·litat de totes les formes de matrimoni, civils i canònics; tenint en compte, a més, que la declaració de nul·litat d'un matrimoni canònic efectuada per un tribunal civil no impediria que els tribunals eclesiàstics consideressin que el matrimoni canònic perdurés tot i la declaració de nul·litat per part dels tribunals civils; per consegüent, aquesta reducció de la competència dels tribunals civils andorrans constitueix una nova discriminació per raó de religió prohibida per la Constitució.

2. Argumentació de la síndica general

- La síndica general addueix que l'exclusió de la competència dels tribunals civils per pronunciar la nul·litat d'un matrimoni canònic és la conseqüència de l'opció del legislador de deixar aquesta qüestió exclusivament en les mans del dret canònic i dels tribunals eclesiàstics.

- Aquesta exclusió, segons el seu parer, s'ajusta perfectament a la Constitució.

3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal manifesta que no és possible reconèixer la competència dels tribunals civils per pronunciar la nul·litat d'un matrimoni canònic, ja que la seva creació i el seu acabament estan regulats per les normes canòniques i no per les normes civils.

- Per tant, reconèixer als tribunals civils la competència per decidir sobre la nul·litat dels matrimonis canònics hagués implicat una invasió de la competència de les jurisdiccions eclesiàstiques.

- El Ministeri Fiscal considera que, per aquest motiu, l'article 245.1 d) de la Llei 30/2022, ha de ser declarat conforme a la Constitució.

4. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

- Les disposicions d'aquest article exclouen de la competència dels tribunals civils andorrans el pronunciament de la nul·litat d'un matrimoni canònic, el qual es reserva als tribunals eclesiàstics; aquesta exclusió no està contradita per la síndica general, ni pel Ministeri Fiscal.

- Pels mateixos motius que aquells que han estat exposats anteriorment, aquesta diferència de tractament jurídic de la nul·litat del vincle matrimonial en funció del seu origen civil o religiós no és contrària a l'article 11.3 de la Constitució que reconeix una situació particular a l'Església Catòlica.

VII. Pel que fa a la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família

Aquesta disposició transitòria preveu que a partir de l'entrada en vigor de la Llei 30/2022, els certificats emesos pel Registre Civil, en relació amb les unions civils existents a la referida data, han d'acompanyar-se d'un complement de certificat on consti que els seus efectes s'equiparen als dels matrimonis sota la forma de casament civil.

1. Argumentació dels consellers generals recurrents

Els consellers generals recurrents addueixen que l'afegitó d'un complement de certificat a les unions civils realitzades abans de la Llei 30/2022, en què es mencioni que els efectes d'aquestes unions s'equipararan als dels matrimonis sota la forma de casament civil, forma creada per la Llei esmentada, revela públicament, ja que la inscripció s'efectuarà a través d'un certificat emès pel Registre Civil, que els cònjuges son homosexuals o heterosexuals no catòlics o que han tingut algun impediment per contreure matrimoni canònic; aquest afegitó constitueix una nova discriminació per raó de religió i per raó de sexe prohibides per la Constitució.

2. Argumentació de la síndica general

- Segons el parer de la síndica general, la forma de matrimoni triada pels contraents no permet identificar les seves característiques, ja que les persones que optin pel casament civil no seran necessàriament homosexuals o no catòliques i indica que les persones que siguin de creença catòlica també poden triar aquesta forma de matrimoni.

- Per tant, aquesta disposició transitòria no vulnera cap disposició constitucional.

3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal destaca que la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans no estableix cap obligació per part dels Estats membres de garantir el matrimoni entre les persones del mateix sexe, ni l'obligació de denominar de la mateixa manera les unions heterosexuals i les

homosexuals.

- Considera que la decisió de contreure un casament civil és lliure i que pel fet de triar aquesta forma de matrimoni els contraents son conscients que revelen un impediment per contreure matrimoni canònic i la seva orientació sexual.

- Per tant, aquesta disposició transitòria no vulnera el dret a la intimitat, ni a la vida privada, ja que son les persones mateixes que pel fet d'optar pel casament civil donen a conèixer les seves característiques.

4. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

- La disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022 preveu que a partir de la seva entrada en vigor, en els certificats de les unions civils emesos pel Registre Civil anteriorment a aquesta Llei s'haurà d'incloure una menció en què s'indiqui que aquestes unions tenen efectes equivalents als dels casaments civils que crea; d'aquesta disposició se'n deriva, doncs, que aquesta menció afegida als certificats de les unions civils i publicades al Registre Civil farà aparèixer les unions que son d'origen civil i aquelles que son d'origen religiós; així, els catòlics seran tractats de manera diferent en funció de si son heterosexuals o homosexuals; els primers podran triar entre el casament civil i el matrimoni canònic, els segons no seran lliures de triar, ja que només podran optar pel casament civil; si bé el Tribunal Europeu dels Drets Humans no ha reconegut l'obligació dels Estats membres de reconèixer el matrimoni entre persones del mateix sexe, sí que els ha recomanat crear un marc legal per tal de reconèixer les unions homosexuals (veg. la sentència del 21 de juliol del 2015, Oliari i d'altres c/ Itàlia, demandes núm. 18766/11 i 36030/11, ap. 185: "*Itàlia no ha respectat l'obligació que li correspon de vetllar per tal que els recurrents disposin d'un marc jurídic específic apte per reconèixer i protegir les seves unions*"); així mateix, altres tribunals regionals, com el Tribunal Interamericà dels Drets Humans, han considerat que el matrimoni podia ser reconegut a les parelles del mateix sexe (Opinió consultiva, OC-24/17 del 24 de novembre del 2017, ap. 220); d'altra banda, el Tribunal Constitucional d'Àustria, en una sentència del 7 de desembre del 2017, va declarar contrari al principi d'igualtat el fet de designar "*matrimoni*", la unió de les parelles heterosexuals i "*aliança enregistrada*", la unió de les parelles homosexuals, raonant que la inscripció al registre civil de les persones que havien signat una "*aliança enregistrada*" revelava la seva orientació sexual en situacions en què aquesta "*no jugava i no havia de jugar cap rol*" (veg. VfGH G 258/2017, del 4 de desembre del 2017, III, 2.3); pel fet de donar a conèixer públicament la distinció casament civil/matrimoni canònic, la disposició transitòria quarta impugnada estableix unes discriminacions per raó de religió i per raó d'orientació sexual, contràries als articles 6, 11 i 14 de la Constitució.

Decisió:

En atenció a tot allò que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar parcialment el recurs directe d'inconstitucionalitat 2022-1-L, formulat per la representació processal dels consellers generals, Srs. Pere López Agràs, Jordi Font Mariné, Joaquim Miró Castillo,

Roger Padreny Carmona, Judith Salazar Álvarez, Carles Sànchez Rodríguez i Susanna Vela Palomares.

2. Declarar que l'article 77 i la disposició transitòria quarta de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família, vulneren els articles 6, 11 i 14 de la Constitució i que, per tant, han de ser declarats nuls i sense efecte.

3. Declarar que la resta de disposicions impugnades de la Llei 30/2022, del 21 de juliol, qualificada de la persona i de la família no son contràries a la Constitució.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal dels consellers generals recurrents i a la síndica general, i que ha de ser comunicada al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 20 de desembre del 2022.

Jean-Yves Caullet
President

Joan Manel Abril Campoy
Vicepresident

Dominique Rousseau
Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela
Magistrat